

PROF. DR. KUDRET AYITER'İN ARDINDAN*

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku kursüsüne asistan olarak atandığım 1961 yılından, kendi isteğiyle emekliye ayrıldığı 1982 yılına kadar birlikte çalıştığım değerli hocam Prof. Dr. Kudret Ayiter, 18 Nisan 1986 günü aramızdan ayrılmış bulunuyor. Her sevgili varlığın kaybı büyük acı verir kişiye; ancak söz konusu olan değerli bir bilim adamının kaybı ise, yarattığı acı ve boşluk, onu tanıyan kişileri aşar ve bilim dünyasını kapsayan boyutlar kazanır.

Gerçekten Prof. Dr. Kudret Ayiter, çok yönlü kişiliği, üstün çalışma gücü, Türkiye'deki Roma Hukuku Öğretimine getirdiği yenilik ve uluslararası bilim çevrelerinde kazandığı saygınlık ile yanında kolayca doldurulamayacak bir boşluk bırakmıştır.

Ayiter, 1955 yılında yurtdışından dönüşünde genç bir doçent olarak yönetimini üstlendiği Roma Hukuku Anabilim Dalı'nın faaliyetlerini, emekli olduğu 1982 yılına kadar her yönden başarılı bir biçimde yürütmüştür. Bilimsel faaliyetlerinin yanısıra Prof. Ayiter, Üniversitede bulunduğu süre içinde, komisyon başkanlıkları, Fakülte yönetim kurulu üyeliği, senatörlük ve Dekanlık gibi çeşitli görevlerde hizmet yapmıştır.

Ayiter, sadece dersleri büyük beğeni ve ilgiyle dinlenen bir Üniversite hocası değildi. Başkanı olduğu Anabilim Dalı'nda Ayiter, çağdaş Batı Hukuk Düşüncesinin temelini oluşturacak biçimde, Roma Hukukunu öğretim yöntemini yerleştirek, bu alanda yeni bir gelenek başlatmıştır. Kadılar Okulu'nda öğretilen, daha sonra İstanbul Darülfünunu'nda ve onun ardından da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tarihî bir yaklaşımla okutulan Roma Hukukunun, doğmatik bir temele dayandırılarak öğretilmesinde Ayiter'in katkısı büyük olmuştur.

* Prof. Dr. Özcan, KARADENİZ - ÇELEBİCAN, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

Gerçekten, 1948–1950 yılları arasında Ankara Hukuk Fakültesi’nde, Roma Hukuku Anabilim Dalı’nda görevlendirilmiş olan, asistanlığını yaptığı Prof. Dr. Paul Koschaker’in 1947 yılında yazdığı “Europa und Das Römische Recht” (Avrupa ve Roma Hukuku) isimli kitabında ortaya attığı, “Roma Hukukunun güncelleştirilmesi” yöntemini Türkiye’de yerleştirdip geliştiren Ayiter olmuştur. Koschaker’ın, Roma Hukukunu güncelleştirme yöntemini uygulayarak, Türk öğrencileri için almanca olarak hazırladığı, “Modern Hususî Hukuka Giriş olarak Roma Hususî Hukukunun Anahatları” isimli ders kitabı, Ayiter tarafından türkçeye çevrilmiş ve ilk kez 1950 yılında türkçe olarak yayınlanmıştır. Ayiter, Roma Hukuku Anabilim Dalı Başkanı olduktan sonra bu kitabı her yeni baskısında gözden geçirip işlemiştir, ona Türk hukukçularının yetişmesinde vazgeçilmez kaynak olma niteliğini kazandırmıştır. Bugün hâlâ Roma Hukuku öğretiminde özel bir yeri olan sözkonusu kitabın 1982 tarihli 7. Basımı, Ayiter’in kendine özgü bilimsel yaklaşımından pek çok izler taşımaktadır. Kitabın, bugün de gerek Türkiye’deki tüm hukuk fakültelerinde, Roma Hukuku Öğretiminde Tarihçilik yerine güncelleştirme yönteminin yerleşmesi, gerekse Roma Hukukuna ilişkin bilimsel araştırmalarda yeni bir yaklaşımın benimsenmesi bakımından büyük önemi olduğu belirtilmelidir.

Ayiter’in bilimsel katkıları ne sadece Üniversite öğretimiyle, ne sadece Roma Hukuku ile ne de sadece ülkemizle sınırlıdır. Ayiter, uzmanlık alanı olan Roma Hukuku dalındaki araştırmaları dışında, antik çağın çeşitli başka hukuk sistemleriyle de ilgilenmiştir. Yine Ayiter, hukuk tarihine ilişkin araştırmalarının yanı sıra, çağdaş hukuk sorunlarıyla da yakından ilgilenmiş ve bugünkü hukuk öğretisine katkı sayılabilcek incelemelerinin sonuçlarını yurtiçinde ve yurtdışında yayımlamıştır. Birçok yabancı dili çok iyi bilen ve konuşan Ayiter’in bilimsel meraklı ve çalışma tutkusu hukukla sınırlı kalmamış, siyasal tarihten arkeolojiye, edebiyattan plastik sanatlara kadar değişen pek çok konuyu kapsamıştır. Nitekim bu alanlardaki incelemelerinden yayınlanmış olanları uluslararası yankılar uyandırılmıştır.

Öte yandan Ayiter, pek çok uluslararası komisyon, bilimsel toplantı ve kongrelerdeki görevleri ve bilimsel katkıları dışında, Uluslararası Antik Çağ Hukukları Derneği (Société Internationale des Droits de L’Antiquité)’nin 32. kongresinin 1978 yılında Ankara’da yapılmasını, tüm güçlüklerle rağmen ve büyük çaba harcayarak sağlamıştır.

Ayiter'in 1982 yılında emekli olup, Üniversite'den ayrıldıktan sonra da, bilimsel tutku ve tükenmez çalışma gücü ile sürdürdüğü araştırma ve incelemelerinden, son günlerine kadar özellikle yurtdışında söz edilmesi bizler için büyük bir övünç kaynağı olmuştur. Gerçekten, Ayiter'in emekli olduktan sonra da katılmayı ihmal etmediği birçok uluslararası kongrede kendisiyle birlikte oldum. Bu kongrelerde, bilimsel toplantılarda meslektaşlarının kendisinden ne denli yararlandıklarını gözlelemek olanlığını buldum; bu nedenle aramızdan ayrılması Türk öğrencileri ve meslektaşları için olduğu kadar, yabancı ülkelerdeki bilim çevreleri için de acısı duyulan büyük bir kayıp olmuştur.

Nitekim, Uluslararası Antik Çağ Hukukları Derneği'nin 40. Kongresi 1986 yılı Eylül ayında Stockholm'de, ilk kez Prof. Ayiter'siz toplandı. Ancak onsuz kapanmadı. Çünkü, kongrenin son oturumunda Ayiter ve sekiz yıl önce onun Türkiye'de gerçekleştirdiği kongre takdirle anıldı.

Öte yandan, 1985 yılı Haziran ayında Stuttgart Üniversitesi, Tarih - Sosyoloji ve Ekonomi Bilimleri Fakültesi tarafından Ayiter'e onursal (*Honoris Causa*) Doktor ünvanı verilmesinin düşünüldüğü, Dekan Prof. Dr. Eckert Olshausen tarafından bana bildirilmiş ve ben den yardım istenmişti. Hocamın akademik hayat öyküsünü, yayınlardan toplayabildiğim kadarının ayrıntılı, sistematik listesini (almanca çevirileriyle birlikte) ve hukuk alanındaki seçilmiş birkaç eserini tanıtma yazılarıyla birlikte fakülte dekanına göndermiş ve kendisinden önerinin en kısa zamanda fakülte yönetim kuruluna sunulacağına ilişkin bir yazı almıştım.

Onursal Doktor ünvanı verilmesinin hocam için bir sürpriz olması istendiğinden, kendisine sözü edilmemişti. Ayiter, ne yazık ki ünvanı alamadan terketti bizleri. Ancak Stuttgart Üniversitesi, Tarih-Sosyoloji ve Ekonomi Bilimleri Fakültesi, Ayiter'in ölümünü haber alınca Ekim ayında eşi Prof. Dr. Nuşin Ayiter'in ve benim de çağrıldığım bir anma günü düzenledi.

Yokluğunu hep duyacağımız hocam Prof. Dr. Kudret Ayiter'in uluslararası alanda da ün yapmış bir bilim adamı ve öğretim üyesi olarak değeri yanında, dışında ve hattâ bunların da üstünde insan olarak örnek alınması gereken nitelikleri de vurgulanmalıdır. Bu nedenle, Ayiter için, onu tanıtabilmek için, birçok bibliyografyada yer almış olan yayınlarını sıralamak, yurtdışındaki

çeşitli bilimsel faaliyetlerinden, toplantılardaki, kongrelerdeki bilimsel katkılarından, bildirilerinden söz etmek yeterli olamaz.

Prof. Kudret Ayiter, öğrenme ve öğretme tutkusıyla gerçek bir “*homo sapiens*” idi. Alabildiğine geniş bir ilgi ve bilgi alanı olan, çalışma tutkusıyla ve en iyisini yapma çabasıyla, tüm olaylara bilimsel bir kuşku ile yaklaşan, onlara derinlemesine nüfuz ettikten sonra, sağlam bir mantıkla, ‘ratio’ ile değerlendirmeler yapan Ayiter’in bu yaklaşımı tüm yaşamına egemendi. (Hocam kendi menhus hastalığına da bu yaklaşımıyla üç yıl boyunca egemen, olmuştu. Ne yazık ki son darbe ‘ratio’ ya vurulamayan bir başka yönden geldi.)

Değerli hocam, Prof. Dr. Kudret Ayiter’in hep örnek aldığım, bu bilimsel yaklaşımının, genişlemesine ve derinlemesine tükenmeyen öğrenme tutkusunun, alabildiğine geniş görüş açısının, çalışma gücünün ve daima en iyiye yönelik çabasının çok azını dahi, onu artık ne yazık ki sadece eserlerinden tamıyailecek olan yeni kuşaklara aktarabilirim. hocamın anısını bir parçacık olsun canlı tutabilmenin huzurunu duyacağım. Romalıların bir sözü vardır: SCIENTIA LUNGA SED VITA BREVE EST. (Bilim uzun, ancak hayat kısadır.) Ancak hocam için buna şu cümle eklenebilir: SED MEMORIA SUA AETERNA EST. (Ancak anısı ölümsüzdür.)

PROF. DR. KUDRET AYITER

CURRICULUM VITAE

Prof. Ayiter è nato Göttingen nel 1919; è licenziato dalla facoltà di giurisprudenza dell’Università di Ankara al 1940. Egli ha cominciato alla carriera accademica nella stessa facoltà nel 1946. Il tema della sua tesi di dottorato è “Negozii di obbligazioni e di disposizioni nel diritto civile” nel 1950. Dopo ciò, con le tesi “La Costituzione di *Dos* nel Diritto Romano Classico” ha ottenuto la libera docenza al 1955. Egli è diventato ordinario nel 1961. Prof. K. Ayiter, venne conferenze e lezioni di breve durata a Berlino, Francoforte, Bochum, Amsterdam, Leiden, Utrecht, Innsbruck e all’Università di Vienna. Prof. K. Ayiter fu preside della facoltà di giurisprudenza di Ankara fra gli anni 1964–1966. Egli ottenne dal governo Italiano, “Cavaliere Ufficiale al Merito della Repubblica Italiana”, “Comendatore della Repubblica Italiana” e del governo della Repubblica Federale Tedesca “Verdienstkreuz der Bundesrepublik Deutschland”.

Il professore ha un libro intitolato "Roma Aile Hukuku" (= "Diritto Romano di Famiglia"), pubblicato 1960, un altro "Das Staatsangehörigkeitsrecht der Türkei" pubblicato nel 1970, oltre 90 scritti in Turco, Inglese, Tedesco e Italiano sui vari temi del diritto romano e del diritto comparativo, circa 120 conferenze sulle civiltà antiche dell'Anatolia. Egli ha trovato nel 1972 nel Palazzo di Reinhartshausen in Germania 8 ritratti finora sconosciuti dei sultani Ottomani.

Egli è deceduto nel 18 Aprile 1986 ad Ankara e sepolto al cimitero di Bornova a Izmir. (=Smirna)

LEBENSLAUF

Geboren am 31.8.1919 in Göttingen

Eltern Dr. iur. Ferit und Feride Ayiter

1937 Abitur am Gymnasium in Istanbul

1940 Juristisches Examen an der Universität Ankara

1943 Promotion an der Universität Istanbul zum Dr. iur. bei Prof. Dr. Andreas Schwarz (Römisches Recht und Rechtsvergleichung)

1944–1946 Militärdienst

1946–1950 Wissenschaftlicher Assistent in der Juristischen Fakultät der Universität Ankara

1950–1955 Staatsstipendium in Italien; Studium der griechischen und römischen Geschichte, der Archäologie und des römischen Rechts; Abschluss des "Corso di perfezionamento per il Diritto Romano" mit einer Arbeit über das Thema "*Aestimatio dotis*"

1955 Habilitation an der Universität Ankara (Römisches Recht)

seit 1956 Ausserordentlicher Professor an der Universität Ankara

ÖZCAN ÇELEBİCAN

- seit 1961 Ordentlicher Professor für Römisches Recht und Rechtsgeschichte
- seit 1975 Leiter des Gründungskomitees der Juristischen Fakultät der Universität Izmir
- seit 1978 auch in Izmir Ordinarius für Römisches Recht und Rechtsgeschichte
- 1.6.1982 Emeritus Ankara und Izmir

Herr Prof. Ayiter hat seit 1960 an verschiedenen Universitäten in Deutschland, Holland, Österreich, Italien und England zahlreiche Vorträge gehalten. Er war Mitbegründer des Instituts für "Studi Costantiniani" in Perugia und Spello und vier Jahre lang Mitglied des konstituierenden Institutvorstands, er war seither Mitglied des Wissenschaftlichen Rats des Instituts. In den Jahren 1968-69 arbeitete er, auf Einladung, am "British Institute of International and Comparative Law" in London. Er ist Begründer der Türkischen Sektion der "Association Internationale d'Histoire du Droit et des Institutions", seit 1966 war er Präsident dieser Sektion. Er leitete im Jahre 1978 die Organisation des Internationalen Kongresses für Antike Rechtsgeschichte und Römisches Recht in Ankara. In den Jahren von 1976 bis 1978 war er Präsident der "Société Internationale Fernand De Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité" und bis 1980 Vorstandsmitglied dieser Gesellschaft. Seit 1983 war er Ordentliches Mitglied der Türkischen Historischen Gesellschaft (Türk Tarih Kurumu).

Herr Prof. Ayiter war Traeger des Ordens "Cavaliere Ufficiale" und "Commendatore al merito della Repubblica Italiana" und erhielt 1972 das Große Verdienstkreuz des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland.

Das Interesse an der Forschung des Römischen Rechts hat Herrn Prof. Ayiter, über die lateinische Epigraphik zur historischen Vergangenheit seiner anatolischen Heimat und damit zur Historischen Geographie geführt, der etwa über zehn Jahren seine besondere Aufmerksamkeit verschenkte.

Er ist am 18 April 1986 in Ankara gestorben und im Friedhof von Bornova in Smirna begraben.

KUDRET AYITER'IN ARDINDAN

Prof. Dr. KUDRET AYITER'IN YAYINLARI

(*Saemtliche Veröffentlichungen von*

Herrn Prof. Dr. Kudret AYITER)

I. KİTAPLAR

(*Bücher*)

- 1- Medenî Hukukta Tasarruf Muameleleri. Ankara 1953, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayımları, No: 28-10
(*Veraeußerungsgeschäfte im Zivilrecht*) (Dissertationsschrift)
(160 Seiten)
- 2- Klasik Roma Hukukunda "Dos"un tesisi. Ankara 1958.
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınlarından, No: 28
(*Die Bestellung der "Dos" im Klassischen Römischen Recht.*)
(Habilitationsschrift) (250 Seiten)
- 3- Roma Hukuku Dersleri, Aile Hukuku, Ankara 1960 (8+100 sayfa), 2. Bası, Ankara 1963 (XIV+94)
(*Vorlesungen über das Römische Recht, Familienrecht* (94 Seiten))
- 4- Das Staatsangehörigkeitsrecht der Türkei, Frankfurt-Berlin, 1970
(*Sammlung Geltender Staatsangehörigkeitgesetze*, Bd. 3..)
(159 Seiten)

II- ARAŞTIRMALAR-MAKALELER-KONFERANSLAR

(*Forschungen - Artiken - Konferenze*)

A) Roma Hukuku ve diğer Eski Hukuklar

(*Römisches Recht und andere alte Rechte*)

- 1- "Receptum Nautarum"un Klasik Hukuktan sonraki tekâmülü ve Grenfell II, 108. Papirus, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1955, XII, Sayı: 3-4, sh. 321-335
(*Die Weiterentwicklung des "Receptum Nautarum" nach dem Klassischen Recht und Papirus Grenfell II, 108.*) (14 Seiten)

- 2– Noch einmal Papyri Michigan VII 434 '(Inv. No. 508, 2217) und Rylands Papyri (no. 612) "Annales" 1955 Année 3, Sa. 4–5, s. 79–89
- 3– "Aestimatio Dotis" e Compra Vendita come concetti di interpretazione tra i giuristi classici, Annales de l'Univer. d'Ankara 1955–1958, VI, s. 81–148,
 ("Aestimatio Dotis" und Kauf, als Begriffe der Interpretation unter den Klassischen Juristen.)
- 4– Höchstmass bei Dosbestellung im Römischen Recht und Übermassige Schenkungen nach der "Lex Cincia" Annales, 1956 Année 4, Sa. 5, s. 204–213
- 5– Il X. Congresso di Studi Bizantini, Istanbul 15–21 Settembre 1955, Iura 1956 VII, Parte 3, s. 631–634
 (Der X. Kongress der Byzantinischen Studien)
- 6– Roma Hukukunda alım-satım akdinde hasarın intikali, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, 1957 XIV, sa. 1–4, s. 122–142
 (Der Gefahrübergang im Kaufvertrag nach dem Römischen Recht)
- 7– Rado, T.: Roma hukukuna göre alım-satımda mülkiyetin nakli ve semenin tediyesi, Kitap incelemesi, Iura 1957 VIII, Parte 2, s. 647
 (Der Eigentumsübergang und Die Bezahlung des Preises im Kauf nach dem Römischen recht.) (Buchbesprechung)
- 8– Rado, T.: Alım Satım bahsinde Roma Hukuku prensiplerinin hukukuma tesiri, Kitap incelemesi, Iura 1957 VIII, Parte 2, s. 668
 (Die Einflüsse der Römischemrechtlichen Prinzipen im Kauf, (Buchbesprechung).
- 9– Rado, T.: "Actio Legis Aquiliae Noxalis" in bazı hususiyetleri, Kitap incelemesi, Iura 1957 VIII, Parte 2, s. 668
 (Einige Besonderheiten der "Actio legis aquiliae noxalis") (Buchbesprechung)

- 10- Rado, T.: Roma Hukuku Dersleri, Borçlar Hukuku, Kitap incelemesi. Iura 1957 VIII, Parte 2, s. 668-669
 (Römisches Recht, Lektionen, Obligationenrecht) (Buchbesprechung)
- 11- Umur, Z.: Roma Hukukunda İktisabî Mürürzamanda Hüsnüniyet, Kitap incelemesi,
 Iura, 1957 VIII, Parte 2, s. 649.
 (Die "Bonafides" in "Usucapio" (Ersitzung) im Römischen Recht) Buchbesprechung.
- 12- Umur, Z.: Roma Hukukunda Hakkin Suistimali, Kitap incelemesi, Iura 1957 VIII, Parte 2, s. 726.
 (Rechtsverbrauch im Römischen Recht.) (Buchbesprechung)
- 13- Roma Ceza Hukukunda "Quaestiones perpetuae" ve "Cognitio extra ordinem" Arsebükk'e Armağan, 1958, s. 339-368 "(Quaestiones perpetuae" und "cognitio extra ordinem" im Römischen Strafrecht)
- 14- Kausalzusammenhang im Schadensersatzrecht, Römisches Recht und vergleichende Betrachtungen beim richterlichen Ermessen im Heutigen Recht, Annales, 1960 Année. 9. No: 15, s. 237-254
- 15- Einige Bemerkungen zum Domicilium des "Filius Familias" im Römischen Recht, Studi in Onore Di Emilio Betti, Vol. II, 1961 s. 73-84.
- 16- "Abusus"
 "Adoptio"
 Akit (vertrag im Römischen Recht)
 "Alimenta"
 Arazi (Grundstück im Römischen Recht)
 "Argentarii"
 (T. Huk. Ans. 1962)
 (Artikeln im Türkischen Rechtsenzyklopädie 1962)
- 17- D. 20. 4.9.3. und einige Bemerkungen über Sextus Caecilius Africanus, Studi in Onore di Giuseppe Grosso, Vol. II, 1969 s. 13-32

- 18- "Restitutio" und "Rei Vindicatio" mit Rechtsvergleichender Hinweise zum heutigen Recht, Studi in onore di Edoardo Volterra, Vol. II, 1969, s. 217-232
- 19- Paul Koschaker und der Unterricht des Römischen Rechts an der Universitaet zu Ankara,
Etudès offertes a Jean MacQueron, Aix. 1970 s. 31-41
- 20- The aestimatum Contract, Utrecht, Institute for legal History 50Th. year, 1977 s. 22-29
- 21- Systematisches Denken und Theorie im Römischen Recht, Studi in onore di Arnoldo Biscardi, Milano 1981 C.I, s. 48-61
- 22- Ankara'da uluslararası "Fernand De Visscher" Antik Çağ Hukukları Derneği'nin XXXII'nci Kongresi, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 35, s. 1+4, s. 301-310.
(Der "Fernand De Visscher" Internationalen 32. Kongress der Gesellschaft der Antiken Rechte in Ankara.)
- 23- Roma Hukuku Kaynakları ve Yorumları, Ankara Hukuk Fakültesi, Prof. A. Erginay Armağanı, 1981 s. 31-40
(Römischesrechtliche Quellen und ihre Interpretationen)
- 24- Alcuni appunti sulla "Dotis Datio ante nuptias"
Studi in onore di Cesare Sanfilippo, Catania 1983, Vol. IV, s. 49-57
(Einige Bemerkungen über "Dotis Datio ante nuptias")
- 25- Roma Hukuku ve Bugünkü Hukuk,
Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2, 1983 s. XIII-XIX
(Römisches Recht und Heutiges Recht)
- 26- Attorno Alcuni Testi del "Legatum Dotis Constituendae Causa", Georges A Petropoulos, Atina 1984, Vol I, s. 225-230

B) Genel Tarih - Hukuk Tarihi - Kültür Tarihi

(Allgemeine Geschichte - Rechtsgeschichte - Kulturgeschichte)

- 1- Das Gebiet Obruklar, Oestlich von Konya,
Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Bülteni, 48 / 327, 1975.
s. 26-29

- 2- Anatolische Karawansereien in Seldschukischer und Osmanischer Zeit, Südosteuropa Mitteilungen, Vierteljahresschrift der Südosteuropa Gesellschaft, München, No. 2/1976, 16. Jahrgang s. 52–58
- 3- Ren boyunda Osmanlı Padişahları, Osmanlı Padişahlarına ait bilinmeyen sekiz tablo, Kültür ve Sanat Dergisi, Ankara 1977, No. 3, s. 177–186 (Osmanische Sultanen an der Rheinischen Küste, acht unbekante Malereien von der Osmanischen Sultanen)
- 3- Klasik Çağ düşüncesinin çağdaş Hukuka etkisi, Klásik Çağ araştırmaları Kurumu I. Sempozyumu, s. 75–83, Ankara 1977. (Der Einfluss der Denksmethoden der Klassischen Zeit über das heutige Rechtsdenken)
- 4- Studien zur Religion und Kultur Kleinasien,
“Treppen und Stufen bei Phrygischen Felsendenkmaeler”, Festschrift für F.K. Dörner, Leiden 1978 s. 99–106.
- 5- Lecce ve İtalyan Barok mimarisi,
Lecce und Italienische Barok – Baukunst,
Hacettepe Üniversitesi, Bedrettin Cömert Armağanı, Ankara 1980 s. 277–285
- 6- Myriokephalon Savaşı nerede olmuştur?
Türk Tarih Kurumu VIII. Kongresi tebliğleri, 2.C. Ankara 1981, s. 681–701.
(Wo ist der Myriokephalon Krieg Stattgefunden?)

C) Yürürlükteki Hukuk

(Geltendes Recht)

- 1- Tapuda kayıtlı olmayan gayrimenkullerin satışı ve zilyetliğinin nakli, Ankara Baro Dergisi, 1953 Sa. 1, s. 32–34.
(Der Kauf und die Besitzübertragung bei den im Grundbuch nicht eingetragenen Gründstücken)
- 2- Komşunun arsasına pencere açma hakkı,
Ankara Baro Dergisi, 1953, s. 131–135.
(Das Recht der Fenstereröffnung über das Nachbargrundstück)

- 3- Senetle satış vaadi - Satış akdi, Karar incelemesi,
Jurisdictio 1956, I, Sa. 1, s. 17-20
 (Der Vorvertrag zum Kauf durch öffentliche Beurkundung -
der Kaufvertrag, Entscheidungsbesprechung)
- 4- Fuzulen işgal - Ecrimisil - Müdahalenin men'i, Karar incelemesi, Jurisdictio 1956 I, Sa. 1, s. 25-26
 (Besetzung ohne Grund - Miete - Bezahlung - Unterlassungs -
klage,) Entscheidungsbesprechung,
- 5- Hizmet Akdi - İstisna Akdi - Müteahhidin mesuliyeti, Karar incelemesi, Jurisdictio 1956 I, Sa. 2, s. 77-78.
 (Dienstvertrag - Werkvertrag - Die Verantwortlichkeit des Unternehmers, Entscheidungsbesprechung)
- 6- Okul masrafları - Mecburî hizmet - Mecburî hizmet sebebiyle tazminat, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957, Sa. 3, s. 155, 167
 (Die Schulausgaben - Zwangsdiens - Ersatz für Zwangsdiens, Entscheidungsbesprechung)
- 7- Gayrimenkul Mülkiyetinin iktisabı için fevkalade mürurzaman, Karar incelemesi, Jurisdictio, 1957 Sa. 4, s. 173-175.
 (Ansserordentliche Ersitzung für den Grundstückseigentumserwerb, Enstscheidungsbesprechung)
- 8- Kira Akdi - Faydalı ve zaruri masrafların talebedilmesi, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957, I, sa. 4, s. 184-185
 (Dienstvertrag - Anspruch auf die nützliche und unentbehrliche Ausgaben, Entscheidungsvesprechung).
- 9- Kira akdinin sükut ile tecdidi, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957 Sa. 4, s. 191-193.
 (Die Verlaengerung des Mitvertrages durch Schweigen, Entscheidungsbesprechung)
- 10- Mecburî hizmet taahhüdü - Tazminat, Karar incelemesi, Jurisdictio, 1957 Sa. 4, s. 214-216
 (Die Verpflichtung von Zwangsdiens - Ersatz, Entscheidungsbesprechung)

- 11- Tahliye - Akde muhalefet - İhtar - Kiracının akde muhalefetinde fayda beklenmeyen hallerde ihtar yapılmasına lüzum yoktur, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957, Sa. 4, s. 248-249
 (Freilassung - Vertragswidrigkeit - Mahnung. Es bedarf keine Mahnung, bei der vertragswidrige Handlung des Mieters, wenn es von keinem Nutzen ist, Entscheidungsbesprechung)
- 12- Masrafların talebedilmesi - Zaruri masraf, Karar incelemesi, Jurisdictio, 1957, Sa. 6, s. 400-402
 (Anspruch auf die notwendige Ausgaben, Entsscheidungsbesprechung)
- 13- Arsa ile binanın ayrı ayrı satılması - Şuyuun izalesinde hissedarların hissesi nisbetinde tediye, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957, Sa. 6, s. 405-406.
 (Separater Verkuf vom Grundstück und vom Gebaeude - Auszahlung gemaess dem Wert der Anteile der Miteigentümer bei der Aufhebung des Miteigentums, Entscheidungsbesprechung)
- 14- Müdahalenin men'i - Gecekondu, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957 I, Sa. 7, s. 428-439
 (Unterlassungsklage - Unerlaubte Bauten, Entscheidungsbesprechung)
- 15- Hükmen tahliyeden sonra başkasına icara verme, Karar incelemesi, Jurisdictio 1957 I, Sa. 7, s. 478-479
 (Die Vermietung an Dritten nach der Aufraeumung des Immobilions durch gerichtliche Entscheidung, Entscheidungsbesprechung)
- 16- La situazione giuridica dell'Italiano in Turchia,
 III. Congresso Nazionale dell'Associazione Nazionale, Familia degli Emigrati, Vol. 2, 1959, s. 149-156.
 (Der rechtliche Zustand eines Italieners in der Türkei)
- 17- Antidemokratik kanunlar hakkında, 8.7.1960 Tarihli rapor ve ekleri, Ankara 1960 s. 40. (Komisyonun diğer üyeleriyle beraber)
 (Der Referat von 8.7.1960 und seine Beilagen über die nicht-demokratische Gesetze)

- 18- Sigorta ettirenin mukavele yapılırken mevcut ihbar mükellefiyeti, Tic. ve Ban. Huk. Haftası, 1960, s. 217-237.
 (Die vorvertragliche Anzeigepflicht des Versicherungsnehmers)
- 19- Alman Medenî Kanunu T. Huk. Ans. 1962, s. 764-765.
 (Das Deutsche Bürgerliches Gesetzbuch)
- 20- Anglo-Sakson Hukuku, T. Huk. Ans. I. ç. 1962, s. 1133-1136
 (Das Anglo-Saksonische Recht)
- 21- Avusturya Medeni Kanunu, T. Huk. Ans. 2. c. 1962, s. 1559-1560
 (Österreichisches Zivilgesetzbuch, Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch)
- 22- Yabancı sermaye şirketlerinin ve hususiyelik nakliyat işi yapan yabancı şirketlerin Türkiye'de vergi durumları,
 III. Tic. ve Ban. Huk. Haftası 1964, s. 579-589
 (Der steuerrechtliche Zustand der auslaendischen Kapitalgesellschaften und ins. der Transportgesellschaften)
- 23- İktisadî devlet teşekkülleri hakkında, 440 sayılı kanunun anonim şirketler bakımından getirdiği problemler, Batider, 1965,
 III Sa. I, s. 1-21.
 (Probleme, die das Gesetz Nr. 440 über die staatlich-wirtschaftliche Unternehmen, über die Aktiengesellschaften mitgebracht hat.)
- 24- Türk Medenî Kanununun 40. yılı, AHFD, 1967 XXIV Sa. 1-4 s. 151-154.
 (Der 40. Jahresgang des türkischen Zivilgesetzbuches)
- 25- Türkiye'de yabancı turistlerin tazminat talepleri. Türkiye'de trafik problemleri semineri, 1967 s. 105-116; 119-124.
 (Die Ersatzansprüche der auslaendischen Turisten in der Türkei)
- 26- Anayasanın özerk kuruluşları, AHFD, 1968 XXV Sa. 3-4 s. 23-72.
 (Die unabhaengige Institutionen gemaess der Verfassung)

- 27- Die Übertragbarkeit abendländischer Staatsordnungen auf islamische Laender, Zeitschrift für Vergleichende Rechtswissenschaft, 1968 LXIX-2 s. 129-137.
- 28- Sinaî tesislerin kurulmasında rastlanan vekâlet akitleri, T. Öktem'e Armağan 1970, s. 269-282)
(Die Auftraege bei der Gründung der Industriellen Unternehmen)
- 29- Rechtsvergleichung bei einigen Problemen des Deutschen und Schweizerisch - Türkischen Rechts, Festgabe für Ulrich von Lübtow 1970 s. 652-666.
- 30- Sinaî tesislerin kuruluşunda müşavirlik ve mühendislik hizmetleri akitlerinin hukukî mahiyeti, Oğuzoğlu'na Armağan 1972, s. 71-88.
(Der rechtliche Charakter der Vertraege über Beratungs-und Ingenieurtdienste bei der Begründung der Industriellen Betrieben)
- 31- Rechtsvergleichende Betrachtungen über wechselseitige Wirkungen der rechtskraeftigen Straf-und Zivilurteile, Festschrift für Ernst Heinitz, 1972 s. 751-763.
- 32- Türk iş hukukunda "yolda geçen müddetler"in iş zamanından sayılması ile ilgili problemler, I.T. Huk. Kong. Sun. Teb. 1972 Tebliğ no: 8, 8 s.)
(Probleme über die Mitberechnung der "unterwegs verbrachten zeit" als Arbeitszeit im Türkischen Recht)
- 33- Vertraege über die Errichtung von Industrieanlagen in rechtsvergleichender Betrachtung. (Festschrift für Wilhelm Wengler, Berlin 1973 s. 531-554)
- 34- Hukukî korunma sigortası, Trafik sigortası, V. Tic. ve Ban. Huk. Haftası 1975, s. 517-556)
(Versicherung über den rechtlichen Schutz)
- 35- Vollstreckbarkeit auslaendischer Schiedssprüche in der Türkei, Prof. Murat Ferit için çıkarılan Konflikt und Ordnung aramağanı, 1978 s. 17-24.

- 36– Probleme der Rechtsvergleichung und Rechtsanwendung im Schiedsverfahren im Verhaltnis Türkei-Österreich,
Zeitschrift für Rechtsvergleichung 1980 Wien, s. 241–251
- 37– Die Notwendigkeit der Gesetzgebung zum Schutz des Kulturgutes, besonders der antiken Denkmäler, Archeologie und Gesellschaft, Marburg 1981, s. 133–146

D) Çeşitli

(*Verschiedenes*)

- 1– Türkisch-Amerikanische Juristentagung vom 15 bis 18 April 1957 in Ankara, Recht in Ost und West 1957, I. Heft 4, s. 165.
- 2– Alman Halk Ruhu, Türk Huk. Ans. I. c. 1962, s. 763–764 (Deutsches Volksgeist)
- 3– Avrupa Konseyi (Europaeische Conseil)
Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (Europaeische Kohl und Stahl Gemeinschaft)
Avrupa Siyasi Topluluğu (Europäische Politische Gemeinschaft)
Avrupa Savunma Topluluğu (Europäische Verteidigungsge- meinschaft) (T. Huk. Ans. 1962)
- 4– 40. yıl merasimi açış nutku, Ank. Huk. Fak. 40. yıl Arma- ğanı 1966 s. XV-XXI.
Eröffnungssprache der Zerimonien des 40. Begründungsjahres der Juristischen Fakultaet zu Ankara.
- 5– Eröffnungsansprache, Sammelband der Beitraege zur III. Türkisch-Schweizerichen Juristenwoche. 1966, s. 1–2.
- 6– Nachruf Sabri Şakir Ansay, Mitteilungen der Gesellschaft für Rechtvergleichung, 1966 No. 10, s. 6.
- 7– Üniversitelerimizdeki öğrenci hareketlerinin ardından.
(Sümerbank Der. 1968, s. 71–73, s. 1–2)
(Nach den Studentenbewegungen an unseren Universitaeten)
- 8– İslâmcılık akımları ve Atatürk İnkılâpları,
Sümerbank Der. 1974 XIII, s 149 s. 6–9
(Islamische Bewegungen und Revolutionen von Atatürk.)

- 9- Bir Dünya Üniversitesi olarak “Birleşmiş Milletler Üniversitesi”, Koloğlu'ya Armağan 1975, s. 200-221
 (Universitaet der Vereinigten Nationen als eine Weltuniversitaet)
- 10- Kuruluşunun 50. yılı dolayısıyla Ankara Hukuk Fakültesi öğretim üye ve yardımcıları Bibliyografyası'nın önsözü., Ankara 1977 s. V-VII.
 (Vorwort zur Bibliografie der Hochschullehrern der Juristischen Fakultaet zu Ankara)
- 11- Hocamız Bülent Nuri Esen, Bülent Nuri Esen Armağanı, Ankara 1977, s. 1-5.
 (Unser Lehrer Bülent Nuri Esen.)
- 12- Dr. Wilhelm Haas zum 80. ten Geburstag, Mitteilungen der Deutsch-türkischen Gesellschaft, Bonn Heft 97, 1976.
- 13- Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesinin kuruluşu ve ilk yılı,
 Ege Univ. Huk. Fak. Der. Yıl. 1, 1980 No: 1-4, s. 11-38.
 (Die Begründung der Juristischen Fakultaet zu Smirna und ihr erstes Studium jahr)

III- ÇEVİRİLER

(Übersetzungen)

A) Roma Hukuku ve diğer Eski Hukuklar

(Römisches Recht und andere alte Rechte)

- 1- **Ankum, Hans:** “Elegentia Iuris”,
 Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1971, XXVIII Sa. 1-4, s. 341-364
- 2- **Cosentini, Cristoforo:** “Corpus Iuris” tatkiklerinde tenkidî çalışmaların yeni istikameti (Die neue Richtung der kritischen Arbeiten in den Forschungen des “Corpus Iuris Civilis”), Ankara Hukuk Fakültesi Der. 1954 XI, s. 563-580
- 3- **Koschaker, Paul:** Modern Hususi Hukuka Giriş Olarak Roma Hususî Hukukunun Ana Hatları (Grundzüge des Römischen Privatrechts als Einführung in das heutige Privatrecht), Ankara 1950. (396 s.)

- 4- **Koschaker, Paul:** Mukayeseli Hukuk Tarihi (Vergleichende Rechtsgeschichte),

Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1954, XL, Sa. 1-2, s. 581-589.

- 5- **Koschaker, Paul:** Eski Hukuklarda Evlenme ve Satış (Heirat und Kauf in alten Rechten),

Adalet Dergisi 1950 Sa. 10, s. 1352-1376

B) Yürürlükteki Hukuklar

(*Geltende Rechte*)

- 1- **Rauch:** Malikin rızası dışında elinden çıkışmış olan eşya üzerinde mülkiyet kazanılmasının Germen hukuku bakımından tetkiki

(Forschungen, über die Eigentumserwerbung über die Sachen die ausserhalb des Eigentümerswilles, weggekommen sind, nach Germanischem Recht),

Adalet Dergisi, 1951 Sa. 10, s. 1666-1675, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1952, IX, s. 212-221

- 2- **Schwarz, A.B.:** Satış akdinde hasarın intikali

(Gefahrübergung beim Kauf), Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1947, IV, Sa. 1-4, s. 159

- 3- **Schwarz, A.B.:** Bugünkü Hususî Hukuk Kanunlaştırmalarında İsviçre Medenî Kanununun Tesiri

(Der Einfluss des Schweizerischen Zivilgesetzbuches, bei den heutigen Privatrechtlichen Kodifikationen),

Adalet Dergisi Sa. 8, s. 963-981.

- 4- **Von Tuhr, Andreas:** İsviçre Hukukuna göre mülkiyetin nakli, (Der Eigentumsübergang nach schweizerischem Recht.),

Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi 1946. III, s. 633-646.

- 5- **Blomertz, Carl Bruno:** Schmerzensgeldbegutachtung, 3. aufl. 1971, s. 50-162. (Türkiye kısımları)

**PROF. DR. KUDRET AYİTER'in
Yayınlanmış Kitapları Üzerinde Kısa Bir İnceleme***

Prof. Dr. K. Ayiter, derleyebildiğimiz ekli yayın listesinden kolayca anlaşılacağı gibi, belirgin bilimsel nitelikleri ve derinlemesine hukukî düşünce yöntemleriyle, gerek kuramsal alanda, gerekse uygulama alanında, önemli hukukî sorunları saptamış ve bunları derinlemesine inceleyerek, geniş kapsamlı araştırmalarında ortaya koymuştur.

Ayiter, özel uzmanlık alanı olan Roma Hukuku'nda, kuşağının Avrupa'da gerektiği biçimde, Romanist olarak yetişmiş üç bilim adamından biri olarak, gerek Türkiye'de, gerekse yurtdışında hakettiği yankıları uyandıran araştırmalar yayınlamıştır. Ayiter'in emekliliğinden sonra da, gerek Türkçe, gerek yabancı dillerdeki yayınlarının sık sık görülmüş olması özellikle belirtilmeye değer.

Bu nedenlerle Ayiter'in, gerek çağdaş hukuk ve gerekse Roma Hukuku alanındaki eserlerinden önemli birkaçını seçip tanıtmanın, onun hukukî sorunları açık seçik bir biçimde belirleyip saptamakta ve bilimsel bir yaklaşımla değerlendirip çözümekteki olağanüstü yeteneklerini ve ustalığını ortaya koymakta yeterli olacağı kanısında yım. Ayiter'in Roma Hukuku alanındaki eserlerinde, Roma Hukuku'na ilişkin problemleri, bir yandan hukuk tarihi yöntemlerine sadık kalarak, öte yandan en yeni çağdaş hukuk doğmatiği düşünce biçimlerine egemen olarak araştırma konusundaki mahareti özellikle belirtilmelidir.

Yukarıda sözü edilen eserlerin Ayiter'in gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında, hem hukuk tarihçisi, hem de dogmatik hukukçu olarak hakettiği biçimde değerlendirilmesinde büyük katkısı olmuştur.

1- Medenî Hukukta Tasarruf Muameleleri, Ankara 1953
Kitap 3 Bölüm'den oluşmaktadır.

“Genel Olarak Tasarruf Muameleleri” başlığını taşıyan Birinci Bölüm’de, 5 paragraf içinde, önce birinci paragrafta Giriş yapıldıktan sonra, sırasıyla,

* Prof. Dr. Özcan KARADENİZ - ÇELEBİCAN, A. Ü. Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı Başkanı

Tasarruf muamelelerinin mahiyeti, Tasarruf muamelelerinin çeşitleri, Tasarruf muamelelerinin çeşitli biçimleri, 5. ve son paragrafta da, Tasarruf muamelesi olmayan muameleler incelenmiştir.

“Tasarruf Muamelesi Kavramının Tarihçesi” başlığını taşıyan İkinci Bölüm’de, iki paragrafta, Alman hukukunda “Tasarruf muamelesi” kavramının gelişimi ve Çağdaş hukuklardaki “Tasarruf muamelesi” kavramı, konuları işlenmiştir.

Kitabın Üçüncü Bölüm’ünde ise, esas konu olan, Türk Hukukunda Tasarruf muameleleri, İsviçre ve Alman hukuklarıyla karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Bu Bölüm’de alt başlıklı üç Altbölüm bulunmaktadır:

“Tasarruf Muameleleri ile Taahhüt Muamelelerinin Birbirinden Ayrılması” altbaşlıklı 1. Altbölümde, numaralı paragraflar altında, Tasarruf ve Taahhüt muameleleri arasındaki fark, Taahhüt muamelelerinin Tasarruf muamelelerini hazırlayıp hazırlamadığı sorusu, Taahhüt ve Tasarruf muamelelerinin hukuki bakımdan bağımsızlığı ve Tasarruf muameleleri ile Taahhüt muamelelerinin birbirinden ayrılmasının önem taşıdığı bir iki durum incelenmiştir.

“Tasarruf yetkisi” altbaşlıklı 2. Altbölüm’de, numaralı paragraflar altında, Tasarruf yetkisinin mahiyeti, başkalarının hakları üzerinde yasal tasarruf yetkisi, hak sahibinin Tasarruf yetkisi tanımı ve yetkisiz tasarruf konuları ele alınmıştır.

“Tasarruf hakkının kısıtlanması ve Tasarruf yasağı” Altbaşlıklı 3. altbölüm’de ise numaralı paragraflar altında, Tasarruf hakkının kısıtlanması konusundaki genel bilgiler ve Tasarruf hakkının en önemli kısıtlanma biçimleri incelenmiştir.

Ayiter, Tasarruf muameleleri konusundaki, önce çeşitli Avrupa hukukları, sonra Türk hukukunda yaptığı geniş ve derin araştırmalarından, “Tasarruf muamelesi” kavramının ve bu kavramın “Taahhüt muamelesi” kavramından farklarının, Türk Medenî Hukuku’nda da, hem kuramsal alanda, hem de uygulama alanında varlığının kabul edildiği sonucuna varmıştır.

Ayiter, haklı olarak, birbirinden farkları açıkça belirlenmiş olan bu iki hukuki kavramla, pek çok hukuki müessesesinin daha derin bir biçimde anlaşılabilceği ve açıklanabileceğini belirtmektedir. Böylece Türk Medenî Kanunu'nun ve diğer Türk kanunlarının daha

iyi anlaşılabilceği ve uygulanabilecegi de Ayiter tarafından vurgulanmaktadır.

2- Klâsik Roma Hukukunda “Dos”un Tesisi, Ankara 1958

250 sayfadan oluşan Kitapta Giriş'ten sonra 2 Bölüm bulunmaktadır.

“Klâsik Roma Hukukunda “Dos” Tesisinin genel Hükümleri” başlıklı 1. Bölüm'de, 4 paragraf içinde sırasıyla, “Dos” ve Evlilik, “Onera matrimonii” ve “Dos necessaria”, Tesis eden kişiler bakımından “Dos” un çeşitleri ve “Dos” olarak verilebilen mallar incelenmiştir.

“Klâsik Roma Hukukunda “Dos” tesisinin çeşitleri” başlıklı 2. Bölümde, 7 paragrafta ise, “Dotis datio”, “Dos tacita”, “Dos” olarak verilen mallar üzerindeki mülkiyet hakkı problemi, “Dotis dictio”, “promissio dotis”, “Legatum Dotis constituendae Causa” ve “De pactis dotalibus” konuları işlenmiştir.

Ayiter, “Dos Tesisi”ni doçentlik tezi konusu olarak seçmekle, araştırmasını Roma Özel Hukuku'nun tüm alanlarına yayma amacıyla ortaya koymuştur. Çünkü, “Dos Tesisi” konusundaki bir araştırma, Roma Özel Hukuku'nun, Eşya Hukuku, Borçlar Hukuku ve Miras Hukuku vb. değişik alanlarına ilişkin pek çok problemi birlikte getirmektedir. Bu durum, Roma Özel Hukuku'nda, Aile Hukuku'nun ayrı bir alan olarak bulunmayışının kaçınılmaz bir sonucudur.

Aileden kaynaklanan çeşitli hukuki ilişkileri düzenleyen ve pandekt Hukuku'nda, “Aile Hukuku” ismi altında toplanmış olan kurallar, Roma Özel Hukuku'nda çeşitli alanlara yayılmış bulunmaktaydı.

Söz konusu durum, “Dos” konusundaki araştırmalarda daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçekten, “Dos” tesisi koşullarının saptanmasında, Nişanlanma ve Evlenmeye ilişkin bilgiler gerekmektedir. “Dos” olarak tesis edilebilecek olan malların araştırılmasında ise, Roma Hukuku'ndaki mal çeşitlerinin belirlenmesi gerekmektedir. “Dotis datio” da ise, Mülkiyet ve Zilyetliğin devrine ilişkin hukuki işlemler (“Mancipatio”, “In iure cessio” ve “Traditio” gibi) sözkonusu olmaktadır. “Dotis promissio” da ise, “stipulatio”nun kullanılması gerekmektedir.

Öte yandan, yukarıda örnek olarak sözü edilen ve çeşitli alanlara ilişkin olan hukuki müesseselerin ve problemlerin herbiri başlı-

başına geniş ve derin araştırmaların konusunu oluşturacak niteliktedirler. Bu nedenle Ayiter, eserinde amaca uygun olarak, sadece "Dos" tesisi bakımından özellikler taşıyan hukuki müesseseleri araştırmaya konusu yapmıştır.

Gene aynı nedenlerle Ayiter "Dos" olarak tesis edilen malların kaderini, yani "Dos" olarak verilen malların evlilik sırasındaki durumlarının ve bunların evliliğin çeşitli nedenlerle sona ermesi haliinde iadesinin, incelenmesini ilerde yapmayı düşündüğü yeni araştırmalara bırakmıştır.

Özellikle Ayiter, araştırmasında "Dos'un tesi" konusu içinde kalmaya çalışmıştır. Bununla birlikte, bir yandan, "Dos" olarak verilen malların mülkiyet hakkının kime ait olduğu problemini, öte yandan eski Roma'da evliliğin geçerlik biçimini araştırma zorunluluğu duyulmuştur. Gerçekten, "Dos"un tesis biçimi ile yakından ilgili olan aynı akitlerin niteliği dolayısıyla, "Dos" olarak verilen mallar üzerindeki mülkiyet hakkı problemi, tesis ile çok sıkı bir ilişkide bulunmaktadır. Çünkü, "Dos" olarak tesis edilecek olan hakkın niteliği, tesis işlemlerinin niteliğini de belirlemektedir. Bu nedenle "Dos" olarak tesis edilecek olan hakkın niteliğini bilmek, "Dos"un nasıl tesis edileceğini saptayabilmek için zorunlu olmaktadır.

Öte yandan, "Dos", evlilik ile sıkı ilişki içinde olduğu için, evliliğin geçerliği, "Dos"un tesisini de doğrudan doğruya etkilemektedir.

Ayrıca, "Dos" ile evlilik arasındaki ilişki konusundaki araştırmalarda yer verilmiş olan, Roma'da evliliğin niteliği ve geçerlik biçimi konusundaki geniş ve derin tartışmalar, evlilik konusunda, Ayiter tarafından da kabul edilmiş olan en yeni görüşlere göre değerlendirilmiştir.

Gerçekten, Volterra, araştırmalarının sonucu olarak 1940 yılında, eski Roma'da sadece tek bir çeşit evliliğin, rızâî evliliğin var olduğunu saptadıktan sonra, bu görüş Romanistler arasında giderek daha çok taraftar topladı, bugün artık bu görüşün genellikle kabul edildiği söylenebilir.

Ayiter, eserinin ismine uygun olarak, araştırmalarını Klasik Hukuk Dönemi'nde yoğunlaştırmıştır. Ancak, "Dos"un ilk ortaya çıkışının ve gelişimi ile bunlara ilişkin farklı düzenlemeleri saptayabilmek için, Ayiter araştırmalarını gerekli durumlarda, Klasik-öncesi dönemlere de yapmıştır. Öte yandan inceleme konusunun değişimi-

ni kaynaklardan izleyebilmek için araştırmalarda Klasik-sonrası dönemlere de geçilmiştir. Sonuç olarak, Ayiter'in, hem tarihî, hem dogmatik yöntemlerin ustaca bir ahenk içinde birlikte kullanıldığı bu eseriyle, Romanistlere, hukuk tarihi araştırmalarının çok iyi bir örneğini verdiği söylemeliidir.

3- Roma Hukuku Dersleri, Aile Hukuku, Ankara 1960,
2. B. Ankara 1963

Bu kitap, ilk olarak 1960 yılında, ikinci kez 1963'te yeniden gözden geçirilmiş olarak, Ankara Hukuk Fakültesi 1. sınıf öğrencileri için ders kitabı olarak basılmıştır. Bu nedenle, kitapta öğretim kaygısıyla ayrıntılara girilmemiş, kaynaklara, notlara, dipnotlarına v.b. yer verilmemiştir.

Ayiter bu kitabıyla, Koschaker'in, Roma Hukuku Öğretimini güncelleştirme düşüncesini gerçekleştirmeye çalışmıştır. Öte yandan kitapta, kaynakların değişik görüş açılarından değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan en yeni görüşlerin de dikkate alındığı görülmektedir.

Kitapta, özellikle, evliliğin ve "Manus"un nitelikleri konusundaki geleneksel görüşler yeniden değerlendirilmiş ve bu konulardaki en son ve yeni görüşler incelenmiştir.

Bu nedenlerle kitap, Romalıların aile ve evliliğe ilişkin düşünce ve düzenlemelerini, en son kaynak değerlendirmelerine ve görüşlere dayanarak ortaya koymuş olmakla, bugün de hem öğrenciler, hem de hukukçular için temel bilgi kaynaklarından birisi olmakta devam etmektedir.

4- Koschaker, Paul: Modern Hususî Hukuka Giriş Olarak Roma Hususi Hukukunun Anahatları, Ankara, 1950, 1961, 1971, 1975, 1977, 1980, 1983 (7. Bası)

Bu kitap ilk kez 1950'de, 1948-1950 yılları arasında Ankara Hukuk Fakültesi'nde Roma Hukuku Anabilim Dalı'nı yönetmekte görevlendirilen Koschaker tarafından yazılmış, o zaman asistanı olan Ayiter tarafından Türkçeye çevrilerek, Ankara'da ilk kez türkçe olarak yayınlanmıştır. Çünkü bu kitap Türk öğrencileri için düşünülmüştü. Kitabın Almanca olarak daktilo edilmiş ve Koschaker tarafından elyazısıyla işlenmiş olan orijinal metni, bugün hâlâ Ankara, Hukuk Fakültesi kitaplığında bulunmaktadır.

Aşağı yukarı 400 sayfadan oluşan bu ders kitabında, "Bugünkü Hukuk Bakımından Roma Hukukunun Önemi" başlıklı bir Giriş'ten sonra sırasıyla, Genel Hükümler, Şahsin Hukuku, Eşya Hukuku, Borçlar Hukuku, Aile Hukuku ve son olarak da Miras Hukuk yer almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, Avrupa hukuk sistemleri arasında Özel Hukuk alanında İsviçre Medenî Kanunu ve Borçlar Kanunu'nun alınmış olması nedeniyle, temel olarak Roma Hukuku'na Özel Hukuk Giriş görevinin yüklenerek bu hukukun yürürlükte olan Medenî Hukuk'la bağlantısı sağlanmamıştı.

Bu durum, Koschaker'in, Roma Hukuku öğretiminin yeniden düzenlenmesi konusundaki, Güncelleştirme yöntemine ilişkin düşüncelerini, Türkiye'deki Roma Hukuku öğretiminde vurgulamasına neden olmuştur. Koschaker'in Roma Hukuku öğretiminin yeni bir yöntemle yürütülmesine ilişkin düşüncelerinin, Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğretimin temeli olarak yerleşmesi Ayiter'in eseridir.

Bu kitap, Koschaker'in ölümünden sonra, 1961 yılında, eski biçimde 2. kez yayınlandı. Ancak 1971 yılında Ayiter kitabı içerik olarak tümüyle gözden geçirilmiş, Roma Hukuku ve Roma tarihi araştırmalarının en yeni sonuçlarını da işleyerek yeniden yayımlanmıştır.

Bu değerli kitap, yeni biçimde pek çok kez daha yayınlanmıştır. Kitabın (dil bakımından gözden geçirilmiş olan) 7. ve en son baskısı 1982 tarihlidir.

Roma Hukuku alanında, sayıları giderek azalmış olan Türk Romanistler tarafından başka ders kitapları yayınlanmıştır, yayınlanmaktadır ve yayınlanacaktır. Ancak Koschaker'in, Ayiter tarafından işlenmiş ve Türk öğretim hayatına maledilmiş olan bu kitabı, sadece Ankara Hukuk Fakültesi'nde değil, Türkiye'nin çeşitli kentlerde kurulan yeni Hukuk Fakültelerinde de daima Roma Hukuku Öğretiminin temel kitabı olarak kalacaktır.

Nitekim, 1871 yılında kurulan, Türkiye'nin en eski Hukuk Fakültesi olan İstanbul Hukuk Fakültesinde de son zamanlara kadar Roma Hukuku öğretiminde tarihî yöntem egemen olmuşken, giderek Güncelleştirme yönteminin ağırlık kazandığı dikkati çekmektedir.

Özetle, 1947 yılında Avrupa'da yayınlandığı "Europa und das Römische Recht" (Avrupa ve Roma Hukuku) isimli kitabıyla

Roma Hukuku'nun Tarihleştirilmesi yerine Güncelleştirilmesi görüşü ortaya atan Koschaker'in bu görüşünün ilk uygulaması olan yukarıda sözü edilen kitap, Ayiter'in çabalarıyla Türk hukuk hayatına kazandırılmıştır. Çünkü Koschaker'in ortaya atıp geliştirdiği bu yöntem, hukuk öğretimi yanında Roma Hukuku araştırmalarını da yönlendirici bir nitelik taşımaktadır.

REFERAT

Über einige Veröffentlichungen von Prof. Dr. K. Ayiter auf dem Gebiet des Rechtes*.

Wie es sich aus der von uns zusammengesetzten und beigelegten Liste sofort heraussehen lässt, hat Prof. Ayiter mit seinen hervorragenden wissenschaftlichen Qualitäten, in seiner tiefgreifenden juristischen Denkweise, auf zahlreichen Gebieten vom Recht, sowohl in der Theorie, als auch in der Praxis, wichtige Probleme herausgegriffen und sie in tiefgehenden und ausführlichen Publikationen erforscht.

Vor allen Dingen in seinem Fachgebiet, d.i. Römischen Recht, wo er als einer von den drei türkischen Wissenschaftlern seiner Generation, die in dem richtigen Sinne als Romanist in gehörigerweise in Europa ausgebildet sind, hat er Arbeiten sowohl in der Türkei, als auch im Ausland publiziert, die immer den gehörigen Anklang gefunden haben.

Es ist besonders bewundernswert, dass nach seiner Emeritierung, seine Publikationen, sowohl Türkisch, als auch in anderer Sprachen, die bei ihm zahlreich waren, noch öfter erschienen sind.

Daher, schien es mir dem Zweck genügend, nur einige wichtige von seinen Monographien auf dem Römischemrechtlichen Gebiet, herauszugreifen und darzustellen, um die ausserordentliche Begabung und Geschicklichkeit von Prof. Dr. Ayiter, die Römischemrechtliche Probleme, sowohl als einer den Rechtsgeschichtlichen Methoden treubleibender echter Rechtshistoriker, wie einer, die neuesten

* Prof. Dr. Özcan, KARADENİZ - ÇELİBİCAN (A.U. Hukuk Fakültesi, Roma Hukuku Anabilim Dalı Başkanı)

U135

dogmatisch-juristischen Denkweisen beherrscht behandelnde Jurist, unter den Augen zu setzen. Diese Monographien haben, seiner Schätzung sowohl als Rechtshistoriker wie als Rechtsdogmatiker, in der Türkei und im Ausland viel beigetragen.

Andererseits aber, müssen Prof. Dr. Ayiter's hohe Qualitäten als ein Hochschullehrer, der beinahe dreissig jahrelang in verschiedenen Juristischen Fakultäten, hauptsächlich zu Ankara, gelehrt hat, betont werden. Prof. Ayiter, hat auf der juristischen Fakultät zu Ankara, wo er als Ordentlicher Professor beinahe zwanzig jahrelang gelehrt hat, die Grundlinien der Lehrmethode des römischen Rechts, die Prof. Dr. Paul Koschaker, der zwischen den Jahren 1948–1950 den Lehrauftrag auf dieser Fakultät hatte, eingeführt hatte, durchgesetzt und weitergeführt.

Es ist nur dem Prof. K. Ayiter zu verdanken, dass noch heute auf der juristischen Fakultät zu Ankara, in dem römischemrechtlichen Unterricht dieselbe Grundidee, d.i. "Aktualisierung" statt "Historisierung" des römischen Rechts beibehalten wird. Diese Idee beeinflusst heute immer mehr den Unterricht des römischen Rechts auf der juristischen Fakultät zu Istanbul, bei dem bis zur letzten Zeit an den Grundlinien der historischen Denkweise festgehalten worden war.

Die erst von P. Koschaker als Vorgänger eingeführte Grundidee in seinem weltberühmten Buch "Europa und das römische Recht" (1947), der Aktualisierung des römischen Rechts hatte damals in Europa den gehörigen Anklang gefunden.

Auch während seiner Lehrzeit auf der juristischen Fakultät zu Ankara, zwischen den Jahren 1948–1950, hatte Koschaker seine Ideen in dieser Hinsicht, sowohl in seinen Vorlesungen, als auch in seinem erst in der Türkei erschienenen Lehrbuch durchgesetzt.

Es ist auch erwähnenswert, dass auch heute, auf der verschiedensten und zahlreichen Universitäten von Europäischen Ländern immer mehr Vertreter dieser Grundideen erscheinen.

Es ist auch hinzuzufügen, dass Prof. Ayiter in seinem Lehrbuch über das Römische Familienrecht, das auch noch unten erwähnt wird, als einer Nachfolger von Koschaker, seine Grundideen zu verwirklichen gedacht hatte.

1- Medenî Hukukta Tasarruf Muameleleri, Ankara 1953.

(*Veraeußerungsgeschäfte im Zivilrecht.*)

Das Werk ist in drei Teil'en gefasst.

Im I. Teil, unter dem Titel

“Veraeußerungsgeschäfte im Allgemeinen” sind die Paragraphen,

1- Einführung

2- Das Wesen der Veraeußerungsgeschäfte

3- Die Arten von Veraeußerungsgeschäfte

4- Die verschiedene Formen der Veraeußerungen

5- Die Geschäfte, die keine Veraeußerungsgeschäfte sind behandelt worden.

Im II. Teil des Buches, unter dem Titel:

“Geschichte des Begriffs Veraeußerungsgeschäft”

sind folgende Themen erörtert:

6- Die Entwicklung des Begriffs “Veraeußerung” im Deutschen Recht

7- Der “Veraeußerungsbegriff” in heutigen Rechten

Im III. Teil des Buches ist das Hauptthema des Werkes, und zwar, “Die Verausserungsgeschäfte im türkischen Recht” mit rechtsvergleichender Hinweise auf schweizerisches und deutsches Recht behandelt worden.

Dieser Teil enthaelt drei Unterteilen, mit den Titeln,

1- Die Auseinandersetzung von Veraeußerungs - und Verpflichtungsgeschäfte

Dieser Unterteil beinhaltet folgende Paragraphen:

8- Der Unterschied zwischen den Veraeußerungs - und Verpflichtungsgeschäfte

9- Die Frage, ob die Verpflichtungsgeschäfte, die Veraeußerungsgeschäfte vorbereiten.

10- Die rechtliche Unabhaengigkeit von Verpflichtungs - und Veraeußerungsgeschäften

11- Einige Zustände, in denen die Auseinandersetzung von Veraeußerungs-und Verpflichtungsgeschäften von Bedeutung ist.

2- Die Verfügungsbefugnis

Dieser Unterteil ist in drei Paragraphen behandelt:

12- Das Wesen der Verfügungsbefugnis

13- Die gesetzliche Verfügungsbefugnis über die Rechte von Anderen

14- Die Einwilligung der Verfügungsbefugnis seitens des Rechtstreibers und Verfügung ohne Auftrag

3- Die Einschraenkung von Verfügungsrecht und Verfügungsverbot

In diesem Unterteil sind folgende Themen erörtert.

15- Allgemeine Kenntnisse über die Einschraenkung vom Verfügungsrecht

16- Die wichtigste Einschraenkungen vom Verfügungsrecht

Prof. Ayiter hat nach dieser tief- und weitgreifenden Forschung über das Thema "Veraeußerungsgeschäfte", zuerst in verschiedenen kontinentalen Rechten, danach im türkischen Recht, zum Schluss gekommen, dass der Begriff von "Veraeußerungsgeschäft" und seine Auseinandersetzung vom Verpflichtungsgeschäft, auch im türkischen Zivilrecht, sowohl in Theorie, als auch in der Praxis als Grundlage existiert.

Ayiter, stellt mit Recht fest, dass durch diese klare ausenanderzusetzende Begriffe viele juristische Institutionen noch gründlicher aufgefasst und erklärt, die Bestimmungen des türkischen Zivilgesetzes und anderer türkischen Gesetze besser verstanden und angewendet werden können.

2- Klâsik Roma Hukukunda "Dos"un Tesisi

(*Die "Dosbestellung" im Klassischen römischen Recht*)

(Habilitationsschrift)

Ankara 1958

Inhaltsverzeichnis

Einführung

1. Teil: Allgemeine Bestimmungen über die "Dosbestellung" im klassischen römischen Recht.

- §. 1- "Dos" und die Ehe
- §. 2- "Onera matrimonii" und "Dos necessaria"
- §. 3- Die Arten von "Dos" nach den bestellenden Personen
- §. 4- Die als "Dos" zu gebende Sachen

- 2. Teil: Die Arten von "Dosbestellung" im klassischen römischen Recht

- §. 5- "Dotis Datio"
- §. 6- "Dos tacita"
- §. 7- Das Problem vom Eigentumsrecht über die als "Dos" gegebene Sachen
- §. 8- "Dotis Dictio"
- §. 9- "Promissio dotis"
- §. 10- "Legatum Dotis constituendae causa"
- §. 11- "De pactis Dotalibus"

Prof. K. Ayiter hat schon mit seiner Wahl "Die Dosbestellung" als Habilitationsschriftsthema, seine Absicht gezeigt, durch saemtliche Gebiete vom römischen Zivilrecht seine Forschung zu überbreiten. In der Tat, eine Forschung über die "Dosbestellung" bringt mit sich viele Probleme, die sich über die verschiedene gebiete vom römischen Zivilrecht (d.i. Sachenrecht, Obligationenrecht und Erbrecht) erstrecken.

Es ist das unvermeidliche Resultat der Tatsache, dass im römischen Zivilrecht, Familienrecht als ein gesondertes Gebiet nicht existierte. Die Bestimmungen über die Rechtsverhaeltnisse, die aus der Familie entstehen, die im Pandektenrecht unter dem Namen "Familienrecht" zusammengefasst worden sind, waren im römischen Zivilrecht im verschiedenen Gebieten zerstreut vorhanden. Das laesst sich feststellen auch noch deutlicher bei der Forschung über das Thema "Dos".

In der Tat, bei der Feststellung der Voraussetzungen von "Dosbestellung" werden die Kentnisse über das Verlöbnis und über die Ehe benötigt. Seitdem E. Volterra, im Jahre 1940, als Resultat seiner Forschungen festgestellt hat, dass in Rom, nur eine Art von Ehe, und zwar konsensual Ehe bestünde, hat diese Theorie zwischen den

Romanisten immer mehr Anhaenger gefunden. Heute gilt diese Ansicht als allgemein akzeptiert.

Prof. Ayiter hat, gemaess dem Titel seines Werkes, seine Forschungen um die klassische Zeit konzentriert. Aber um die Entstehung und Entwicklung der "Dos" und der dazu gehörigen Bestimmungen festzellen zu können, die mit der Ehe zusammenhaengen, hat Ayiter, richtigerweise seine Forschungen in nötigen Faellen auf die Vorklassische Zeit erstreckt. Andererseits um das Bild vollstaendigen zu können, hat K. Ayiter, seine Forschungen auch über die klassische Zeit hinaus weitergeföhrt.

Zum Schluss muss gesagt werden, dass Prof. K. Ayiter mit diesem seinem Werk, ein exzellentes Beispiel von einer rechtshistorischen Forschung, in der, sowohl historische, als auch dogmatische Methoden in meisterhafterweise sehr harmonisch zusammen angewendet worden sind, für die Romanisten gegeben.

**3- Roma Hukuku Dersleri, Aile Hukuku 1960, 2. B.
Ankara 1963.**

(*Römischrechtliche Vorlesungen*)

Familienrecht 1. Aufl., Ankara 1960, 2. Aufl. Ankara 1963

Dieses Buch, erst erschienen im 1960 und neubearbeitet im 1963, ist als Lehrbuch für die Studenten der juristischen Fakultaet zu Ankara, vom ersten Studiumjahr gedacht. Daher sind aus didaktischen Gründen, einerseits die Einzelheiten beiseite gelassen, andererseits Quellennachweisen, Bemerkungen, Fussnoten u.ae. weggelassen.

Prof. K. Ayiter hatte mit diesem Lehrbuch versucht, wie oben schon erwähnt, die Grundideen von P. Koschaker, über den Unterricht des aktualisierten römischen Recht zu verwirklichen. Andererseits aber sind in diesem Buch, die neueste Theorien, die die Quellen aus anderen Gesichtspunkten zu bewerten veranlasst haben, berücksichtigt.

Vor allen Dingen, sind im Buch, die traditionellen Ansichten über das Wesen der Ehe und "Manus" vom Neuen bewertet und die neueste Theorien darüber hineingearbeitet.

Die Grundgedanken, die in diesem Buch ganz klar und deutlich herausgearbeitet worden sind, gelten noch heute als Grundlage zur

Information sowohl der Studenten wie der Juristen über die römisch-rechtliche Vorstellungen von Familie und Ehe.

4- **Koschaker, Paul: Modern Hususî Hukuka Giriş olarak Roma Hususî Hukukunun Anahatları**, Ankara, 1950.

(*Grundlinien des römischen Privatrechts als Einführung in das Moderne Privatrecht*) Ankara, 1950, 1961, 1971, 1975, 1977, 1980, 1983 (7. Aufl.)

Dieses Buch ist erst im Jahre 1950, geschrieben von Prof. P. Koschaker, der zwischen den Jahren 1948–1950 beauftragt war, auf der juristischen Fakultät zu Ankara, den Lehrstuhl des römischen Rechts zu übernehmen, übersetzt ins türkische von K. Ayiter, jener Zeit sein Assistent, in Ankara erschienen. Denn, es war für die türkische Studenten gedacht. Der Originaltext auf Deutsch mit der Schreibmaschine getippt und handschriftlich von Koschaker eingehend überarbeitet, befindet sich noch heute in der Bibliothek der juristischen Fakultät zu Ankara.

In dem Lehrbuch, beinahe 400 Seiten stark, nach einer allgemeinen Einführung, die den Titel "Die Bedeutung des römischen Rechtes für das heutige Recht" trägt, kommen der Reihe nach, Allgemeiner Teil, Personenrecht, Sachenrecht, Obligationenrecht, Familienrecht und am Ende das Erbrecht.

Da die Türkei das europäische Recht übernommen hat, hat das römische Recht als Grundstein, die Hauptaufgabe der Einführung in das Privatrecht, und musste an das geltende Recht angeknüpft werden. Diese Tatsachen führten Prof. Koschaker, seine Grundideen über die Neugestaltung des Unterrichts des römischen Rechts, basiert auf der aktualisierenden Methode im römischemrechtlichen Studium in der Türkei aufzuprägen.

Es ist Prof. K. Ayiter zu verdanken, dass Koschaker's Gedanken über die Lehrmethode des römischen Rechts, an der juristischen Fakultät von Ankara als Grundlage des Unterrichts bis zu Emeritierung von Ayiter geblieben sind. Dieses Lehrbuch ist nach dem Tode von P. Koschaker im 1961 mit Erlaubnis seiner Witwe in ungeänderter Form, nochmals aufgelegt. Bei dieser 2. Auflage sind nur in Hinsicht der Übersetzung stilistische Ausbesserungen gemacht worden.

Im Jahre 1971 aber hat Prof. K. Ayiter das ganze Buch, inhaltlich neubearbeitet und die neuesten Risultaten der römischrechtlichen sowie geschichtlichen Forschungen hineingearbeitet, erschienen liess.

In seiner neuen Fassung ist das Buch noch verschiedene male erschienen. Die neueste Auflage (d.i.7.) von diesem wertvollen Buch ist vom 1982.

Es sind erschienen und es werden erscheinen immer noch andere Lehrbücher in der Türkei von türkischen Romanisten, die leider immer an Zahl weniger werden, über das römische Recht. Aber das Lehrbuch von Koschaker, neubearbeitet von Ayiter, dient und wird immer dienen als Grundlage zum römischrechtlichen Unterricht, und zwar jetzt nicht nur in Ankara, sondern auch an den neugegründeten verschiedenen Juristischen Fakultaeten in den verschiedenen Staedten von der Türkei.

Vor allen Dingen aber, wie oben schon erwechnt, ist besonders bemerkenswert dass, auf der aeltesten juristischen Fakultaet zu Istanbul (gegründet im Jahre 1871), auf der, geschichtliche Methode bis zur letzter Zeit die Oberhand hatte, die aktualisierende Methode auf dem Gebiet vom römischen Recht sowohl in Forschungen als auch in Lehrplanen immer mehr platz greift.